



אדורף ופריקנר: עליצות מאקאברית

מי שבכל זאת רוצה להתייחס לטרט בריצנות, יכול לראות בו שוב את התמונה העגומה של החלשים המסוכים כליכך ביניהם, עד שלא יצליחו לעולם להתארגן יחד כדי להיות חזקים. בומבר ופגאניני (מרו אדורף ופילו פריקנר) הם כישלונות, כל אחד בפני עצמו, יחד יש להם סיכוי להיות חזקים, ועצם העובדה שאינם מסוגלים להתאחד משרתת את החזקים, שאיש אינו מסכן את שיל-טונם. כך היה, וכך יהיה לעולם.

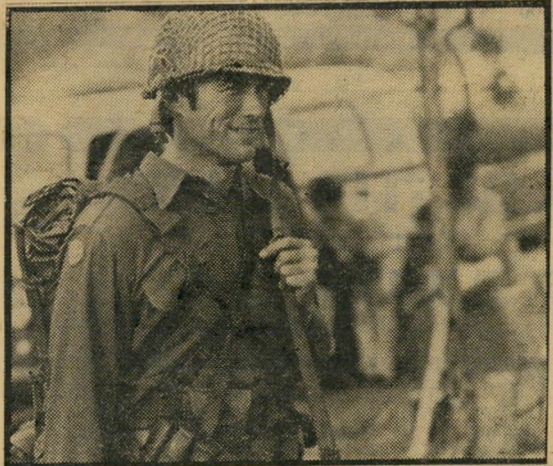
## החלשים והנוסוכים



בומבר ופגאניני (גורדון, תל-אביב, גרמניה) — ניקוס פראקיס הוא אומנם יליד אלכסנדריה, ממוצא יווני, אבל הוא חי בגרמניה מזה 15 שנים. למראה סירטו הראשון אין ספק שהאיש ספג היטב את האווירה של מולדתו החדשה. כי סרט זה הוא מעין תערוכת פרו עה של ברטולד ברכט שירד מן הפסים, עם הומור של בית-קברות מן הנוסח שהיה מקובל בגרמניה אחרי מלחמת העולם הראשונה. כל זה מעורבב יחד על-ידי טבח מטורף שמתעניין יותר בצבע התבשיל מאשר בטעמו.

זהו סרט שאפשר למצוא בו הכל, מסאטורה על הקול-נוע הגרמני החדש ועד למחאה חברתית קיצונית, מבדיחות תפלות מפוקפקות לזוועות שמקלקלות את התיאבון, מפא-רודיה על סירטי פשע ועד לבעיטה בעכוזיהם של בעלי הממון.

די לעיין לרגע בתקציר הסרט: בומבר ופגאניני הם שני שודדים שלומיאלים הפורצים כספת ללא אישור העולם התחתון. הכספת מתפוצצת קצת יותר מדי. השוד מסתיים בכישלון מוחלט כשבומבר מאבד את ראייתו, ופגאניני את השימוש ברגליו. זהו הבסיס לקומדיה, שבהמשכה אפשר לראות את בומבר דוחף את פגאניני בכיסא-גלגלים, את פגאניני מכוון את הרכבה ואת בומבר יורה, ועוד כל מיני הברקות מן הסוג הזה. לפעמים זה מצחיק בערך כמו עיוור שמחליק על בונה, אבל זה הדבר האחרון שיכול להפריע לפראקסיס, הממשיך בדרכו בעליצות מאקאברית.



קלינט איסטווד — דייסה צינית

משתמש בפניו הקפואים של קלינט איסטווד, בתעלוליו המסוממים-למחצה של דונאלד סאתרלנד, בהתפרצויות ה"זעם של טלי סאבאלס וביומרתו האדירה של קארול או'קונור (בימים שלפני הכל נשאר במישפחה) כדי לספק הרפתקה מבדרת, עם דימעה תורנית לנופלים בדרך.

## לשכוח את הנוילחנה



הנועזים בעורף האויב (אלנבי, תל-אביב, ארצות-הברית) — אם מישהו יכול לתאר לעצמו את מלחמת-העולם השנייה כחינה גדולה ועליזה, עם כמה רגעים מצערים של אובדן חיי אדם, אבל לעומת זאת עם הרבה הווי והרפתקאות, ואפילו עם קצת דו"קישורי-טיות, הרי הסרט הזה נוצר במיוחד עבורו.

זהו סיפור של קבוצת חיילים שמגלה, במיקרה, כי לגרמנים יש מאגר גדול של מטילי-זחב אי-שם, בעיירה צרפתית. ומאחר שהחייל הפשוט מצפצף על האסטרטגיה של הגנרלים ועל האידיאלים של הפוליטיקאים, אבל הוא מאד מעריך את הזהב שיכול לספק את כל מבוקשו, פו-רצת היחידה את קווי הגרמנים, באומץ לב ובתושיה שלא גילתה מעולם, בקרבות הרגילים, מתגברת על כוחות עדי-פים, ועל ציוד משוכלל משלה, ומשתלטת על הזהב. וכאשר בסצנת השיא, הזהב כימעט נשטט מידיהם, אין הם בו-חלים בשיתוף פעולה עם האויב, שמקבל גם הוא נתח מן המטילים, כדי שלא להפריע למיבצע כולו. גם החייל הגר-מני, כמו האמריקאי (מדובר כאן ביחידה האמריקנית), מחשיב את הזהב מעל לכל הערכים האחרים שמציעים לו מפקדיו.

את הדייסה הצינית הזאת מגיש הבמאיב ריאן (הנשרים נחתו עם שחר) האטון בחיוכים רחבים, כשהוא

מה עוד שביום מיוחד משתמשים בשני האלילים הללו בדיוק בתפקידים הפחות מתאימים להם. מאסטרויאני, אבי-טיפוס של הגבר קוטל-הנשים, הופך להמוסוכ-סואל. וסופיה לורן, התגלמות הזוהר ה-נוצץ החושניות האיטלקית, הופכת לעק-רת-בית, שאינה מסירה מעליה את החלוק המרופט, היא מטפלת בלא פחות מ-שישה ילדים. ואם לא די בכך, שחקן המישה העיקרי בסרט, היחידי המעז ל-י טול מהם את תשומת-לב הצופה, הוא מקלט-רדיו, המופעל בקול-יקולות מת-חילת הסוים ועד לסופו.

ולמרות הכל, זה מצליח. ואולי יש בכך תעודת-הברות לאמנות הקולנוע, הפורצת לפעמים את הדפוסים הקבועים שבנתה לעצמה, ומעזה להגיש ללקוחותיה חומר למחשבה, שבעצם צורת ההגשה שלו מו-ציאו מן הגירה. כאן קרה משהו, אם מאסטרויאני אינו משכיב בחורה בגלגל הראשון ועם ללורן אין מחשופים עד הסבור.

כפי שרומז השם עצמו, הסרט מתרחש כולו תוך יממה אחת. זהו יום בתחילת חודש מאי 1938, כאשר אדולף היטלר בא לבקר אצל עמיתו, בניטו מוסוליני, ברומא. כל דיירי בית-הדירות ענק בברבר רומאי יוצאים לחצות העיר, כדי להקביל את פני האורח הנכבד, ובבית נותרים שלושה אנשים בלבד: מנהלת-המשק של הבית, האחראית עליו כשהדיירים מחוצה לו ומשום כך אינה יכולה לעזוב; אב-טוניאטה, עקרת-בית בשנות השלושים ל-חייה, עיפה ומדוכאת שושארה בבית אח-רי ששלחה את בעלה ושישה ילדיה, ו-גאברילה, קריין-לשעבר ברשות-השידור, המתכוון להתאבד אחרי שפטר מעבור-דתו בשל סטיותו המיניות.

הסרט מספר על דיכויים של שני אנשים שונים בתכלית, ששניהם קורבנות של האלימות המופעלת על ידי הפרט על-ידי הפאשיזם. מסביר הבמאי אטורה (דראמה של קינאה) סקולה הרוכש לעצמו באחרונה חוג רחב של מעריצים באי-טליה ובמערב אירופה בכלל. הרקע לסרי-פור אמיתי, וסקולה חיפש בקפדנות אחר כל התעודות והמיסמכים שיכלו לשחזר-עבורו את היום ההיסטורי ההוא.

קישעי היומנים מופיעים כמבוא לסרט, ואילו כל שאר הפרטים מספקים הקריינים ברדיו הפתוח כל העת, שעצם נוכחותו היא מעין השלכה סמויה של המציאות החיצונית על חייהם של שני הגיבורים. "אני הייתי אז בן שבע", נזכר סקולה, "כמו כל בני גילי הייתי אחד מבני הזאבה (תנועת-הנוער הפאשיסטית) והמתנתי בר-שולי הכביש, משעות הבוקר המוקדמות, לתהלוכה שבראשה צריכים היו לעבור שני תאישים החשובים. כל אותו יום היה יום קסום באמת, ולקולות שבקעו מתוך-הרדיו היה חלק נכבד ביצירת האווירה."

פרצוף מבוזר. היו לסקולה שתי מטי-רות נפרדות: האחת, כפי שציינ במסיבת-עיתונאים בקאן, הייתה להראות שאיטליה של שנות ה-30 לא הייתה מדינה שנחנקה תחת מפפו של מוסוליני, אלא אומה ש-רביתה תמכה בשליטה. הפאשיזם היה

רים. וזהו חטא שאין עליו כפרת בעולמה של אנטוניאטה, האוספת תמונות של הדו-ציה ומעריצה כל מילה שיוצאת מפיו ורואה בהומוסכסואליות משהו שבין כולרה לרצח אם.

אבל באותו רגע היא שוכחת כי הסדר המופלא של הדו-ציה הוא שכופה עליה את החיים בין ארבעה קירות. את הכניעה המוחלטת לבעלה הגס והאנוכי, את עבדות-הנצח למשפחה ואת הוויתור על אישיות משלה. וכאשר דווקא הכופר הנורא, ה-חולה האנושי, הוא המעורר בה את הכבוד העצמי, את הרצון להיות אדם בזכות עצמו ולא שלוחה של אחרים, היא מצ-ליחה להתגבר על מחסומי הדיעות ה-קדומות שהושטלו בה למשך יום אחד בלבד.

המצב לא השתנה. לא היה קשה לי להתחפש בדמותה של אנטוניאטה. טענה סופיה לורן כאשר נשאלה מדוע נטלה את התפקיד לעצמה. "אנטוניאטה הייתה תמיד חלק בלתי-נפרד ממני. כל מה שהייתי צריכה לעשות הוא להניח לה לפרוק."

עזרה ממשית ביותר לצורך זה הגיש לה הבמאי סקולה, "האמנתי בו", מספרת לורן, "וסמכתי עליו כאשר עיצב את (המשך בעמוד 44)

יותר מתופעה פוליטית. הוא היה תופעה פסיכולוגית שמצאה הדים בחלק נכבד מאד של האוכלוסיה האיטלקית." טוען סקולה. בכך עורר את רוגזם של אנשי שמאל, המשתדלים מזה שנים רבות לטעון כי הפאשיזם היה נטע זר שניכפה עלי-דיד מיעוט מטורף קטן על הרוב הגדול, אבל, כדברי סקולה, זה אינו בהכרח סרט היסטורי. "אולי הפאשיזם אינו שולט עוד באיטליה", הוא אומר, "בכל אופן לא כי מישטר פוליטי, אולם השקפת החיים ה-פאשיסטית חיה וקיימת, והיא חושפת את פרצופה המכוער בעיקר כשמדובר ביחס אל אלה השונים מן הרוב."

זאת מנסה הסרט להבהיר באמצעות היחסים שבין שתי הדמויות המרכזיות בו. ציפור נמלטת מן הכלוב של אנטוניאטה ומגיעה לדירתו של גאברילה ("אפילו ה-ציפור שבויה, כמו האנשים בסרט שלי, כל מה שהיא יכולה לעשות הוא לעוף עד לחלון שממול", מסביר סקולה). כך מכי-יחילה טיבעית ומובנת. מלוזה בחששות של עקרת הבית האפורה, הבנימוסים המ-דוקדקים של הגבר הנאה. עד שהרישמיות נודרת אטיאט. תצד האנושי שבשניים צף ועולה. עד שמתברר לאנטוניאטה כי גאב-רילה אינן כמו כולם — הוא אהב גב-



סופיה לורן ומרצ'ו מאסטרויאני ב"יום מיוחד" שני האלילים בתפקידים הפחות-צפויים